
Framfor alt ikke feile

LEGELIVET

MORTEN MUNKVIK

morten.munkvik@gmail.com

Morten Munkvik er fastlege ved Stavanger Medisinske Senter og førsteamanuensis ved Universitetet i Stavanger.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Du har syndet mot det mest grunnleggende i faget ditt: Primum non nocere.

Illustrasjon: Ingrid Andrea
Munkvik

Du har hele tiden visst om det. En eller annen fortalte om det på studiet. «Du vil komme til å feilbehandle en pasient», hadde han sagt, «som lege er det umulig å unngå». Om det var en i etikkundervisningen, eller om det var en eller annen som med alvorlig mine øste fra sine mange år som kliniker, kan du ikke huske. Det du *kan* huske er hvor alvorlige alle medstudentene dine virket. Dere satt der og nikket, alle sammen. «Hva mener du med 'umulig å unngå'?» hadde en spurt. Du kan ikke huske hva som ble svart. Det er så lenge siden og var så overfladisk teoretisk. Dersom dette skulle forberede dere på følelsen av å gjøre en alvorlig feil, så var det like nyttig som å vise fram en ødelagt sykkelhjelm og tro at du med det forberedte en syklist på et stygt fall.

Når du står midt i det, blir alle prektige idealer du trodde du etterlevde, kastet på båten. «Dette kan ikke være *min* feil!» var kanskje blant de første tankene du fikk? Så, etter at du innså at det utenkelige faktisk hadde skjedd, kom neste

tanke: «Er det ikke andre som *egentlig* har skylden?» Hvor banal er ikke den tanken? Ansvarsfraskrivelse kalles det. Slik som man kanskje tenkte som barn. «Det var ikke meg. Jeg vet ikke helt *hvem* det var, men ikke *meg!*»

Men det *var* deg. *Din* feil. Bare din. Du prøver å spise lunsj som vanlig. Du må jo det, men maten blir til en spyttblandet, seig masse i munnen din som er umulig å svelge og som smaker som besk jord. Som om feilen du har gjort *er* maten i munnen din. Klumpen som tungen din kaver med, må du til slutt bare spytte ut. Meningsløsheten som verker i deg kan du ikke bli kvitt så lett. Kontraster kjemper om din oppmerksomhet. Sinne står mot skam. Håpløshet mot pragmatisme. Som to avstøtende poler på en magnet tvunget til å stå kloss inntil hverandre, er spenningen du føler på som en fysisk, nesten magisk ekkel og uforståelig kraft. Det blir tungt å leve midt i disse kontrastene. Tvunget til å være lege og familieperson i et landskap som er så uoversiktlig at navigering er poengløst. Du ser ingen stjerner å styre etter. Du er alene mot naturkreftene. Å ta opp kampen blir som å prøve å snu vinden.

Primum non nocere. Fremfor alt ikke skade. Du har brutt et av de viktigste etiske prinsippene i medisinen. Alle kreftene dine går med til å holde en slags maske, men til sist ser du ikke poenget i å prøve mer. Det du innerst inne har tenkt om deg selv, helt siden du var ferdig på legestudiet – «Jeg er ikke stor nok til å bære alt dette ansvaret» – det må vel alle se nå? Du er avslørt. Alle som går deg etter i sømmene vil se at du bare har lurt folk. Lurt alle – alltid. Bare flaks at ingenting alvorlig har skjedd. Før nå. Pusten din fyller ikke lenger lungene dine. Som å sakte kveles. Tanker du ikke visste bodde i deg, kommer fram fra de mørkeste krokene. Du kaver med dem om natten, og du tenker hvor lett – hvor uutholdelig lett – det hadde vært *ikke* å gjøre feilen. Hvordan *det* kunne være like sannsynlig som at det faktisk skjedde. Bare tilfeldig at det vippet denne veien. Feil vei. I stedet for å finne trøst i dette, er tanken med på å dra deg enda lenger under. For kanskje vil alle valg i fortsettelsen også være feil? Hvorfor skulle de ikke det? Å argumentere mot vil være like poengløst som å prøve å stoppe tidevannet.

Kanskje det er slik du må tenke for å tåle dette? «Det var gøy så lenge det varte. Legeyrket er nok ikke for meg». Det må være forbeholdt de som evner å ha oversikten hele tiden. De som hele tiden har orden på alt. Klare avtaler og ingenting som henger i løse luften. Alt signert inn og sjekket ut. Hvordan ellers overleve? Hvordan ellers holde pasientene trygge? Hvordan ellers puste, spise, sove, leve?

Midt i ødet hører du én si: «Jeg har også gjort en feil». *Min* feil, tenker du, er langt mer alvorlig enn din. «Nei. Jeg tror ikke det.» Min skam er som din skam. Ditt landskap er mitt. La meg navigere etter deg, så kan du navigere etter meg. Sammen kan vi klare det. Sammen *vil* vi klare det. Sammen er vi sterke. Sammen er vi mer enn summen av hver enkelt, mer robuste og mer til stede for de som søker vår hjelp i en tid der det er livsfarlig å føle seg alene.

Det er lærdom i å feile. Om du tør å dele. Et kollegialt hav av forståelse vil kanskje til og med kunne snu tidevannet?

Publisert: 27. mai 2019. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.19.0139

